

ŽIVJETI I NASLJEDOVATI

Pismo franjevačkih Generalnih ministara

REGULA NON BULLATA
1221 - 2021

Svoj braći prvoga reda
povodom 800. obljetnice Nepotvrđenog pravila, mi Generalni ministri šaljemo
ovo pismo.

Kao zahvalno sjećanje.

Kao žarku obnovu našega nasljedovanja Isusa Krista po načinu života brata Franje
u Crkvi i svijetu kao manja braća.

Na slavu Boga, „koji je potpuno dobro, sve dobro, cijelo dobro“ (NPr XXIII,9).

ZA POČETAK

Još jedna obljetnica ... Samo da nije obvezna posjeta muzeju!

1221. završavala je jedna od mnogih „priča“ koje su u kršćanskoj tradiciji rezultirale tekstom zvanim „regula“. O kakvoj se „književnoj vrsti“ radi? Riječ „regula“ pobuđuje vjerojatno u nama određeni mehanizam samoobrane, jer analogija je je manje-više namjerna, to je nešto utvrđeno i shematisirano, možda i sterilno. Ako bolje pogledamo vidjet ćemo da nije tako. Čitajući *Nepotvrđeno pravilo*, ima se osjećaj obzorja koja se otvaraju, perspektive koje šire dušu i puštaju u srce svježi zrak: i nakon 800 godina!

Da, prošlo je 800 godina i neizbjježno je obilježavanje „obljetnice“. I ovdje se rađa novi osjećaj, ovaj puta pobune: „Još jedna obljetnica! Kome to uopće treba“? Pokušajmo ne odgovarati unaprijed na pitanje - „čemu služi obljetnica“-ostavimo ga negdje u pozadini. Potrudimo se radije izbjjeći slavljenje obljetnice kao da idemo u muzej, bez osobne proživljenosti, s turističkom radoznalošću, bez i najmanje želje da budemo osobno uključeni, ne samo zato „što bi trebalo“, ili zato jer je to „čuveni muzej“ . Budimo „ozbiljni turisti“, koji ulaze u muzej sa sviješću da ih one što će vidjeti neće ostaviti iste. Nalazimo se, dakle, pred umjetničkim djelom, pod nazivom *Nepotvrđeno pravilo*, djelo koje je, nažalost, bez godine nastanka i autora!

U TRAJNOM OSLUŠKIVANJU ...

Faze života po Evanđelju u Nepotvrđenom pravilu

Izravno, bez datuma i autora

Upravo tako! Govorimo o djelu koje se ne može sigurno i precizno datirati; ili točnije: trebalo bi uzeti u obzir mnoge mogućnosti, različito vrijeme za različite dijelove teksta. 1221. je godina u kojoj se ovaj proces zaustavlja, tako reći „krajnja godina“. Autor je Sveti Franjo? Naravno, on daje srce *Reguli*, ulijeva joj životnu snagu Duha. Možda bi ipak trebalo reći da je to „zajednička regula“, djelo koje je osmišljeno i realizirano u dijalogu s *fratrima i faktima*. Prije svoga vremena, Franjo Asiški je bio među onima znao izraziti jedno od snažnijih načela pape Franje: „Stvarnost je važnija od ideje“ (*Evangelii Gaudium*, bb. 231-233). Pred nama nije normativni tekst, napisan za stolom, nego nešto što je nastalo u dijalogu s životom, štoviše, ovo je više „komad života“ nego „komad papira“. Napisane riječi nastoje dati odgovor na pitanja nastala iz konstantnog osluškivanja konkretne stvarnosti. U nepotvrđenom pravilu prepoznajemo genijalnost onoga koji je znao prepoznati „izravno“ istinska pitanja i ponuditi efikasna rješenja. Da, genij se često sastoji u ovome: u sposobnosti prepoznavanja pravih pitanja, ne apstraktnih, nego onih urgentnih, koje se „osjećaju na vlastitoj koži“, u prvom licu; na davanju uvjerljivih odgovora, ne samo jer su „pravi“ u tom trenutku, nego zato jer su se pokazali takvima tijekom stoljeća, dajući odgovore u tom istom tonu. I nakon 800

godina još uvijek smo ovdje, u nastojanju da odgovorimo u skladu s tom intuicijom, jer smo „uvjereni“ da vrijedi truda!

Ono što posebno pogađa u ovom umjetničkom djelu, zvanom *Nepotvrđeno pravilo*, jest posebno njen strastveni karakter. Čitajući ga, odmah se razumije da ne daje tek neka pravila za *male stvari*, nego nastoji dati odrednice koje reguliraju *odnose*. Nije to tekst za *pismoznance* nego za *učenike* (Usp. Mt 13,52). Temeljni odnos koji maksimalno isijava svoju životnu energiju je odnos s Gospodinom Isusom, koji se doživljava kao blago vlastitoga života. Kušano zaista! Tijelom i dušom! Znamo to: početak *Nepotvrđenog pravila* nedvosmisleno izjavljuje da je pravilo i život manje braće „nasljedovati nauki stope našega Gospodina Isusa Krista (NPr I,1)“, živjeti evanđelje: poglavljje za poglavljem se nižu serija uputstava, nekad sažetija, nekada izrečena vrlo osobno, od srca, da bi se evanđelje živjelo; i da bi se to postiglo Sv. Franjo nas poziva da se odrečemo svega, svega što zarobljava. Naravno, samo ukoliko smo se dali iznenaditi i utješiti nazočnošću Isusa Krista u našem životu, ima smisla živjeti „bez vlasništva“ (NPr I,1); inače je to tužni pauperizam. „Ništa, dakle, drugo ne žudimo, ništa drugo ne želimo, ništa drugo neka nam se ne mili niti nas veseli osim Stvoritelj, Otkupitelj i Spasitelj naš, jedini pravi Bog, koji je potpuno dobro, sve dobro, cijelo dobro, pravo i najveće dobro, koji je jedini dobar“ (NPr XXIII,9); Bilo bi tužno, možda bi nam rekao sv. Franjo sa svojom prvom braćom, ako bi smo htjeli „sve prodati“ a da prije nismo osjetili radost

jednog takvog blaga, koje je nadmašilo sva naša očekivanja, blago koje je Isus, blago on onoga neizmjerno simpatičnog pogleda koje Sin Božji uvijek upravlja svakome od nas, stvarajući zajedništvo.

Duhovnost a ne duhovnjaštvo

Duh Gospodnji teži za poniznošću, trpljenjem, čistom jednostavnošću, i istinskim mirom duha
(NPr XVII, 15-15)

Među „bojama“ i „tonovima“ ovoga teksta svakako je njegova jednostavnost. Pozornost: ne banalnost i olako pojednostavljinjanje, već oštra inteligencija nekoga tko je otkrio crvenu nit, u stanju dati ono što što ujedinjuje. Ono što drži zajedno tijelo Nepotvrđenog pravila jest upravo središnje mjesto koje se daje životu u duhu. Što to znači? I ovdje to najprije znači dijalog sa stvarnim životom! Franjo Asiški ne zna unaprijed što je Duh Sveti i kako djeluje, tvrda zemљa svakodnevnog življenja uči ga prepoznati glas Duha. Glas Duha ima svoj nezamjenjivi i blagi ton, koga je Sv. Franjo znao prepoznati vrhunskom pozornošću i vjerom! Zaslужan je što je regula uspjela sačuvati i prenijeti putove bora života, imajući Duha Gospodnjeg. Možemo se tako okoristiti nekim uputstvima i nakon 800 godina, ne duhovnjačkim uputstvima, što znači da nisu izrečene prije samog života, ideološki, nego duhovno, jer su „pokupljene“ iz vibracija samoga Duha koji se udiše živeći među ljudima. Koja su to duhovna uputstva? Barem one najdragocjenije? Moglo bi ih se sažeti u nekoliko ključnih točaka:

- *Uobičajena konkretnost:* Nepotvrđeno pravilo zaranja prste u stvarno tkivo egzistencije, sa svojim čimbenicima, ponekad kontradiktornim, drugi put obećavajućim, u svakom slučaju ne gubi se u asketskim propisima, i njegova najveća zadaća je brinuti se za život, u svim njegovim oblicima. Ima na srcu put života! Ne uporno očuvanje struktura. I ovdje bi se moglo citirati: započinje procese, ne prisvaja si prostore (Usp. EG 223).
- *Bez navezanosti na aplauze:* Na tisuće načina nas Franjo potiče, ovdje se čini kao na koljenima, da budemo pozorni, da tražimo značenje, ali ne ono koje prelazi u egzibicionizam. Dobro je znao naš svetac koliko je tanka linija i osjetljiva granica: zavaravati se „da se živi evanđelje jer se ima mnogo sljedbenika i mnogo aplauza, mnogo lajkova i sljedbenika na društvenim mrežama. Potrebna je ponizna trezvenost, jer „duh tijela želi i veoma nastoji da posjeduje riječi, a malo da djeluje, i ne traži pobožnosti i unutarnje svetosti duha, nego hoće i želi pobožnost i svetost koja se pokazuje vani pred ljudima“ (NPr XVII,11-12). Ponekad postoji rizik da se nazove „proroštvom“ ono što samo svjetlucavi izlog. Sveti Franjo je to znao: proroštvo nije bina za nastupe, i traži puno poniznosti, puno straha...ako ni zašto drugo, onda zato jer proroci loše završavaju.
- *Veliko gubljenje vremena:* Mnoštvo je riječi potrošeno u Nepotvrđenom pravilu da se kaže da fratri ne smiju biti škrti u trošenju svoga vremena na molitvu: „Stoga se, braćo, svi veoma čuvajmo

da pod izlikom kakve nagrade, djela ili pomoći ne upropastimo ili udaljimo svoj duh i srce od Gospodina. Nego u svetoj ljubavi, koja je Bog, molim svu braću, kako ministre tako i ostale, da otklone svaku zapreku i kane se svake brige i tjeskobe, što bolje mogu, te nastoje neokaljana srca i čista duha služiti, ljubiti, štovati i častiti Gospodina Boga, što on nadasve traži. I uvijek gradimo nastambu i boravište njemu koji je Gospodin Bog svemogući“ (NPr XXII,25-27). Ovaj, zaista duhovni poziv: na besplatnost, na velikodušnost boravka, u naizgled sterilnom vremenu, ali koje ustvari hrani duhovni život. Bez ove uporne vjernosti molitvi za Sv. Franju sve riskira na postane farsa, ili u najboljem slučaju voljni napor bez radosti.

U opoziciji anti-Franji. Samo kao braća“

Čuvajte svoje duše i svoje braće. Neka fratri nemaju nikakvu moć ni vlast, posebno nad braćom (NPr V, 1.9)

Kao što postoji „antikrist“ (Usp.1lv 2.18), tako postoji i „anti-Franjo“. Da li Posvećenost bratskom životu čini razliku? Ne samo bratskom životu, nego skrbi općenito, ili naprotiv, nezainteresiranost u tom životu čini razliku. Nepotvrđeno pravilo ne štedi poticaje kako bi nasljedovanje Krista bilo na bratski način. To je skoro kao „dogma“, nešto što se proteže kroz sve retke teksta, moglo bi se to reći i ovako: ništa je više anti-franjevačko (trebalo bi reći i anti-kršćansko) kao stil života koji se razvija u nebrizi za bratske odnose, kojih dušu-život treba čuvati!

Čini se da Franjo želi potaknuti u nama zdrav strah od svakog oblika nezainteresiranosti za drugoga: formulira na tisuće poziva, uzeti i oni iz života, kako bi se mogla u srcu zadržalo uvjerenje da je drugi za nas uvijek „dug“, glas koji nas zove, netko kome ne možemo ne posvetiti pozornost. U mnoštvu oblika“ Neki od njih, nakon stoljeća, zadržavaju svu svoju privlačnost:

- *Ljubaznost bez pretvaranja:* neprijatelj protiv kojega se treba konstanto boriti jest svakako „obješeni nos“, uporno zatvaranje, lažno ponizno držanje (koje je ustvari mučno)! Neka se braća čuvaju da se izvana ne pokazuju žalosni i namršteni licemjeri, nego neka se pokazuju radosni u Gospodinu“ (NPr VII,16). Treba se dakle uvijek smijati? Nije u tome stvar! Ne radi se o tome da postanemo stručnjaci u jeftinom lažiranju osmjeha na sve strane, ključno je ne dopustiti da nas uvjetuju naši unutarnji osjećaji, koji su uvijek nestalni i promjenjivi. Poslušat ćemo, naravno, i naše srce kada je tužno, ali ne trebamo pri tome kažnjavati druge svojom namrštenom svadljivošću.
- *Neosjetljivost prema „pretjerano osjetljivim“:* Često imamo priliku susresti „gubavce“, tvrde i teške situacije s kojima se moramo susresti. I ovdje Nepotvrđeno pravilo nas poziva na oprez i na „ušutkavanje“ onih glasova u sebi koji nas potiču da pobegnemo daleko, da se distanciramo. Poziv upućen fratrima je da se „moraju radovati kada žive s osobama beznačajnim i prezrenim, među siromašnim, slabima i bolesnima, gubavcima i među prosjacima kraj puta“

(NPr IX,2). Zadatak postaje teži kada je brat od kojeg ne smijem pobjeći, siromah: netko tko remeti moje planove, ispružena ruka koja me prisiljava da izmišljam nepoznate putove zajedništva, to su rane koje ne želimo gledati i koje nas pozivaju na novu osjetljivost (koju ne smijemo nipošto ušutkati): onu suosjećajnog Isusovog srca.

- *Bezobraznost koju trebamo vratiti: naučiti iz patnje.* Da bratski život nije lagodna i romantična šetnja je nešto što je potpuno jasno iz *Nepotvrđenog pravila*. Ono što posebno pogađa glede bratskog života jest da su poteškoće, ponekad vrlo teške, za Franju neka vrsta prilike, on bi rekao čak „milosti“! Izazov (ovaj puta je zaista to) jest da se dopustimo dotaknuti od osoba kojih se plašimo ili koje nam najviše smetaju, da ne bježimo od njih, možda naučimo nešto novo, bar mrvicu one slobode koja se kuša kada, možda tek mucajući, uspijevamo „umrijeti da bi uskrsnuli“.

Manje od onoga tko važi malo. Da bi rekli „malenost“

Neka se nijedan ne zove priorom, nego neka se svi općenito zovu manjom braćom
(NPr VI,3)

Manja braća. Ovo je kršteno ime koje Sv. Franjo želi dati onima koji mu povjeruju i žele živjeti po ovom pravilu. Malenost! Riječ sa tisuću značenja i nezamislivih pojedinosti. Jeli moguće pronaći jednu formulu koja bi ih sve objedinila?

Puno je uloženo napora u pronalaženje ovog sažetka. Bez pretenzija na sveukupnost možda bi se moglo reći da

riječ „malenost“ opisuje odluku da se važi „manje od onoga tko važi malo“. Ovo je istinsko proroštvo! Ovo je nukleus koji skoro nemoguće živjeti, ali koji zadržava nataknutom sposobnost da nas upozori na rizik uznositosti i posjedovanja. Jeli ovo krepost?

- Preciznije rečeno, malenost nije asketska osobina, znači skup određenog ponašanja, koje riskira da bude svedeno na mrtvljenje, kao da se radi o potrazi za „osobnim unutarnjim savršenstvom“. To je više način života, i u tom smislu jedan način odnosa: s osobama, s stvorenim svijetom, s Bogom. Manji je onaj koji se nikada ne umara priznati punim plućima da sve što postoji potječe od Boga, i stoga ne može ne živjeti u „stanju zahvalnosti“.
- Sinodalnost, zajedničko razlučivanje: ovo su možda najčešći izrazi u današnjoj Crkvi. Znamo, kada se o nečemu puno govori onda je to zato jer toga nedostaje. Hitnost. Ili se plašimo uistinu biti sinodalni, ili se plašimo da ukoliko razlučujemo nešto zajedno, uvijek se gubi nešto od sebe. Izrazi o kojima se govori su moderni; Sv. Franjo ih nije poznavao ni koristio, ipak vrlo često pozivanje na razne oblike poslušnosti u *Nepotvrđenom pravilu* događaju se na pozadini slušanja i međusobnog služenja: „Za ljubav koja dolazi od Duha neka duhovnom ljubavlju služe i pokoravaju se jedni drugima“ (NPr V,14). Malenost je i ovo: ne proizvodimo mi „istinu“, nego nam biva

uvijek darovana „izvana“, iz zajedničkog slušanja „iz ljubavi koja dolazi od Duha“.

- Životnu i stvarnu sintezu malenosti trebalo bi možda prepoznati u odricanju od vlasti, koje se u Nepotvrđenom pravilu pojavljuje u mnogostrukim perspektivama, koje sve kvalificiraju osobu koja za sebe ne ostavlja ništa: vratiti, darovati, dati, veličati, zahvaljivati, blagoslivljati (NPr XXIII).

U svetoj otvorenosti. Ići po svijetu

Kada vide da se sviđa Bogu, neka navještaju riječ Božju (NPr XVI,7)

Biti darovani Gospodinom, štoviše, biti potpuno predani Njemu- „I sva braća gdje god bila, neka imaju na umu, kako su dali sebe i predali tijela svoja Gospodinu našemu Isusu Kristu“ (NPr XVI,10)- predstavlja trajni hod u životu manje braće, koji su pozvani da se raduju zbog svoje pripadnosti Gospodinu ne pojedinačno ili tražeći zajedništvo samo unutar zajednice (koje je uvijek nestalno), nego prihvatajući Gospodinov poziv da budu misionari, da prolaze putevima svijeta da ljudima navijeste riječ Božju. U Nepotvrđenom pravilu se ne nalazi na mnogo riječi koje kažu što je to propovijedanje: nema preciznih uputstava što govoriti. Može se ipak biti sigurni da je nakana Sv. Franje bila da privilegira propovijedanje djelima, posebno preko odricanja od svake vrsta prava glede ljudi među kojima se boravi. Eksplicitno navještenje riječi ostaje važno, ali sa sviješću odgovornosti da se ne

izda, preko načina ostvarivanja odnosa, evanđelje što se usmeno propovijedalo.

Štoviše, rečeno još radikalnije, možda se nije daleko ako se naglasi u *Nepotvrđenom pravilu* jednu činjenicu koja je po sebi oslobođajuća i neočekivana: često se navješćuje evanđelje bez govorenja i činjenja, jednostavno prihvaćajući bez gorčine vlastiti status siromaha, svi su pozvani prije svega da primaju. Naviješta se poruka evanđelja pokazujući to na vlastitom tijelu, radikalno stanje ograničenosti, uvijek potrebito milosrđa: „A budući da svi mi bijednici i grešnici nismo dostojni ime ti reći, ponizno molimo da gospodin naš Isus Krist, Sin tvoj ljubljeni, u kome ti sva milina, skupa s Duhom Svetim Tješiteljem za sve zahvaljuje“ (NPr XXIII,5).

ZAKLJUČAK

Nikada stavljeni pečat

Nepotvrđeno: Izraz služi da precizira da se nalazimo pred tekstrom koji, iz raznih razloga, nikada nije dobio pečat službenog odobrenja, papinskom bulom. Vrijedi li možda iskoristiti taj nedostatak bule, ne samo kao formalnu pravnu činjenicu, nego i kao egzistencijalnu vrijednost. Želimo, dakle zahvaliti Gospodinu za dar svjedočanstva - više nego za tekst koji ostaje „bez granica“, još uvijek otvoreno i „generativno“. Na papiru, *Nepotvrđeno pravilo* se ne može nasljeđovati, ali može se

naći na živom tkivu onoga tko ga prihvaca, po „Božjem nadahnuću“ (NPr II,1), poziv živjeti vlastitu vjeru u skladu s genijem Sv. Franje.

Usred mnogih teškoća našega vremena, sudjelujući u bolima mnogih muškaraca i žena u najrazličitijim krajevima svijeta, želimo zadržati upaljenim plamičak optimizma kršćanske nade, prihvaćajući zahvalni poticaj Sv. Franje, koji u bijedama svijeta, nikada nije prestao blagoslovljati Gospodina „koji je jedini dobar, milostiv, blag, mio i sladak, koji je jedini svet, pravedan, istinit i prav, koji je jedini dobrostiv, nevin i čist, od kojega, po kojemu i u kojemu je sve oproštenje, sva milost, sva slava sviju pokornika“ (NPr XXIII,9).

Pozivamo sve članove franjevačke obitelji da nam se pridruže u obilježavanju poziva Sv. Franje, jesno izraženog u nepotvrđenom pravilu, da žive život vođen Duhom Božjim, utemeljenja u ljudskom iskustvu i otvorena začuđujućoj Božjoj ljubavi i blizinu koju Bog daruje onima koji su spremni dopustiti mu da bude u središtu njihova života.

Svemogući, presveti,
višnji i vrhovni Bože,
Oče sveti i pravedni, Gospodaru,
kralju neba i zemlje,
radi tebe ti zahvaljujemo!
(NPr XXIII,1)

Rim, 4. listopada 2020

Svetkovina Sv. Franje Asiškog.

FR. MICHAEL A. PERRY
Minister generalis OFM

FR. ROBERTO GENUIN
Minister generalis OFM Cap

FR. CARLOS A. TROVARELLI
Minister generalis OFMConv

Molim svu braću da nauče pismo i smisao onoga što je u ovom životu napisano za spas naše duše i da to često dozivaju u pamet (NPr XXIV,1)